

Η εικόνα της Αναστάσεως του Χριστού

/ Γνώμες

Η εικόνα της Αναστάσεως του Χριστού

Του Σεβ. Μητροπολίτου Μάνης κ. Χρυσόστομου Γ'

Ὡς εἶναι γνωστόν, ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ εἶναι τό κορυφαῖο ἱστορικό γεγονός τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ νίκη κατά τοῦ θανάτου καί ἡ ἐπ' αὐτοῦ κυριαρχία. Καί βέβαια ἡ Ἀνάστασή Του εἶναι φυσικό ἐπακολούθημα τῆς θεότητος αὐτοῦ «καθότι οὐκ ἦν δυνατόν κρατεῖσθαι αὐτόν ὑπ' αὐτοῦ (τοῦ θανάτου)» (Πράξ. 2,24). Ἔτσι καί ἡ Ἀνάσταση εἶναι τό θεμέλιο τῆς πίστεως στό Χριστό καί ἡ Ἐκκλησία εἶναι ὄντως Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως. Νυχθημερόν ὑμνεῖται ἡ Ἀνάσταση στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας καί κάθε Κυριακή ἰδιαίτερα, εἶναι ἑορτή τῆς Ἀναστάσεως, ἑορτή τοῦ Πάσχα «ἑορτῶν ἑορτή καί πανηγυρις πανηγύρεων». Τό γεγονός αὐτό ἐκφράζεται ἐκτός βέβαια ἀπό τήν ὄλη ὑμνογραφία

καί ύμνολογία καί μέ τήν άγιογραφική τέχνη.

Οί άγιογράφοι ένεκεν τῆς μή περιγραφῆς τῆς Άναστάσεως στούς Εὐαγγελιστές, ιστόρησαν τήν Άνάσταση μέ διάφορους τύπους εικόνων. Εϊδικότερα στήν ὀρθόδοξη εϊκονογραφία ἔχουμε εϊκόνες πού ἐκφράζουν τό άναστάσιμο γεγονός. Μία πρώτη εϊκόνα άπεικονίζει τήν στιγμή τῆς καθόδου τοῦ Χριστοῦ στόν Άδη καί μία ἄλλη εϊκονίζει τόν Πέτρο καί τόν Ίωάννη στό κενό μνημεϊο. Άλλά ἔχουμε καί τήν παράσταση τοῦ Άγγέλου, ὁ ὁποῖος κάθεται στόν ἐγχερμένο λίθο τοῦ μνήματος καί ὀμιλεῖ στίς Μυροφόρες. Περαιτέρω ἔχουμε γιά τό γεγονός τῆς Άναστάσεως καί τήν ἐμφάνιση τοῦ Άναστάντος Κυρίου στή Μαρία τήν Μαγδαληνή μέ τά λόγια Του: «Μή μου ἄπτου» (Ίω. 20,17). Τέλος, ὑπάρχει καί ἡ άπεικόνιση τοῦ Χριστοῦ καί σ' ἄλλη ὀμάδα Μυροφόρων οἱ ὁποῖες προσκυνοῦν τόν Χριστό. Ἡ εϊκόνα δέ τῆς Άναστάσεως ὅπου δείχνει τόν Χριστό νά κρατᾶ μία σημαία ἢ ἄλλες άπεικονίσεις εἶναι καθαρώς δυτικῆς τεχνοτροπίας.

*

Εϊδικότερα, ἡ Άνάσταση ὡς σπουδαία άπεικόνιση μέ τόν τίτλο «Ἡ εἰς ἄδου κάθοδος», παρουσιάζει δύο βράχους καί ανάμεσά τους μία σκοτεινή ἄβυσσος. Στό κέντρο τῆς ἄβύσσου εἶναι ἡ μαρμάρινη σαρκοφάγος, δηλαδή ἡ πύλη τῆς κολάσεως, τήν ὁποῖα ἔσπασε ὁ Χριστός καί πεσμένα κάτω τά κλειδιά καί τά καρφιά καί διασκορπισμένα ἐδῶ καί ἐκεῖ. Ἀκριβῶς ἀπό κάτω ἀπό τήν σπασμένη πλέον πύλη εϊκονίζεται μία μορφή γεροντική, δεμένη μέ ἄλυσίδες καί μέ τήν αἰσχύνη στό πρόσωπο πού δηλώνει τόν διάβολο ἢ καί αὐτόν τόν θάνατο. Ὁ διάβολος εἶναι ἡ αἰτία τοῦ θανάτου καί ὁ Χριστός ἡ ζωή καί ἡ Άνάσταση.

Στόν Άδη, λοιπόν, κατῆλθε ὁ Χριστός καί κήρυξε τήν άνάσταση τῶν νεκρῶν σύμφωνα καί τά λόγια τοῦ Ίω. Δαμασκηνοῦ «κατῆλθες ἐν τοῖς κατωτάτοις τοῖς γῆς καί συνέτριψας μοχλοῦς αἰωνίους» (Άναστάσιμος Κανῶν, Ὡδή στ').

Τό κεντρικό πρόσωπο εἶναι ὁ Άναστάς Κύριος, ὁ Νικητής τοῦ θανάτου, ὁ καί χαρισάμενος τήν αἰώνια ζωή. Διακρίνουμε στήν παράσταση τά σημεῖα τῆς Σταύρωσης τόσο στά χέρια, ὅσο καί στά πόδια. Ὁ Χριστός εϊκονίζεται μέ άστραφτερά ἐνδύματα, ὀλόλαμπρος, φωτεινός, καθ' ὅτι αὐτός διεκήρυξε: «Ἐγώ εἰμί τό φῶς τοῦ κόσμου» (Ίω. 8,12) καί «Ἐγώ εἰμί ἡ Άνάστασις καί ἡ ζωή» (Ίω. 11,25). Καί τά ἱμάτια αὐτοῦ εἶναι λευκά ὅπως στή Μεταμόρφωση.

Ἡ ὠοειδῆς δόξα μέ τήν ὁποῖα, περιβάλλεται δηλώνει τήν θεότητά Του ἐνῶ τό βλέμμα Του εἶναι συνάμα αὐστηρό ἄλλά καί φιλόνηρωπο. Καί τοῦτο, γιατί ὁ Κύριος εἶναι αὐστηρός γιά τήν ἁμαρτία, φιλόνηρωπος ὅμως μέ τήν μετάνοια τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Χριστός μέ τόν θάνατό Του καί τήν Άνάστασή Του ἐπαναφέρει τόν

ἄνθρωπο ἀπό τήν πτώση του στήν αἰωνιότητα. Ὅπως λέγει ἕνα τροπάριο, ὁ Κύριος μέ τόν Σταυρό Του κατήργησε τήν τοῦ ξύλου κατάρρα. Μέ τήν ταφή Του ἐνέκρωσε τοῦ θανάτου τό κράτος. Μέ τήν ἔγερσή Του φώτισε τό γένος τῶν ἀνθρώπων (Στιχ. ἀναστ. Κυριακῆς τοῦ Πάσχα).

Ἀκόμη στήν εἰκόνα ὁ Χριστός κρατάει ἀπό τούς καρπούς τῶν χειρῶν τόν Ἄδάμ καί τήν Εὔα καί τούς βγάζει ἀπό τόν Ἄδάμ. Μάλιστα ἡ σκηνή αὐτή ἀποτυπώνεται μέ ἰδιαίτερη κίνηση καί ζωντάνια. Οἱ πρωτόπλαστοι ἐμφανίζονται ἡλικιωμένοι καί κουρασμένοι καί σηκώνονται ἀπό μαρμάρινες σαρκοφάγους, οἱ ὁποῖες εἰκονίζονται δεξιά καί ἀριστερά τοῦ Χριστοῦ. Καί βέβαια τά σώματα καί τά χέρια τους εἶναι σέ στάση παράκλησης καί εὐχαριστίας γιά τήν ἀπελευθέρωση ἀπό τήν αἰχμαλωσία τοῦ Ἄδη καί τήν σωτηρία τους. Οἱ γενάρχες εἶναι οἱ ἀντιπρόσωποι ὅλου τοῦ ἀνθρώπινου γένους καί ἀποτελοῦν τό σύμβολο τῆς νεκρῆς ἀνθρωπότητας πού ἀνασύρεται πλέον ἀπό τόν Ἀναστάντα καί Λυτρωτή τοῦ κόσμου τόν Χριστό.

Ἐπειτα, ὀπισθεν τοῦ Ἄδάμ παριστάνεται ὁ Ἅγ. Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος, ὁ ὁποῖος κήρυξε στόν Ἄδη τό Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ, ὡς καί οἱ βασιλεῖς τοῦ Ἰσραήλ, Δαυΐδ καί Σολομῶν. Ὅπισθεν δέ τῆς Εὔας ἱστοροῦνται οἱ Προφῆτες τῆς Π. Διαθήκης, ὁ Ἡσαΐας, Ἐνώχ καί ἄλλοι καί ἐκεῖ εἶναι καί ὁ Ἄβελ πού κρατᾶ ποιμενική ράβδο ὡς ποιμήν προβάτων.

Μέ τήν συνοπτική αὐτή περιγραφή τῆς εἰκόνας τῆς Ἀναστάσεως ἔχουμε τό κεντρικό νόημα τοῦ τροπαρίου τοῦ Πάσχα: «Χριστός ἀνέστη ἐκ νεκρῶν θανάτῳ θάνατον πατήσας καί τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι, ζωὴν χαρισάμενος».

Ἐν προκειμένῳ, ἡ πιό ὑπέροχη εἰκόνα τῆς Ἀναστάσεως εἶναι ἐκείνη τοῦ 17ου αἰῶνα στήν Ἱερά Μονή Βαρλαάμ στά Μετέωρα. Ἐχουμε βέβαια καί ἀλλαχοῦ τέτοιες παραστάσεις τῆς Ἀναστάσεως.

*

Μέ τήν μικρή αὐτή περιγραφή τῆς ὀρθοδόξου εἰκόνας τῆς Ἀναστάσεως ὁ νοῦς ὑποκύπτει καί ἡ πίστη προσλαμβάνει τό μέγιστο τῶν ἱερῶν Μυστηρίων. Ὁ Ἀναστάς Κύριος νικᾷ τήν ἁμαρτία, τόν θάνατο καί ἐγχειρίζει τήν νίκη καί τόν θρίαμβο τῆς ζωῆς στόν ἄνθρωπο. Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ στό χῶρο τῆς Ἐκκλησίας γίνεται πρόσκληση ζωῆς αἰωνίου. Ὁ Χριστός ἐνηθρώπησε, ὁ Χριστός σταυρώθηκε, ὁ Χριστός ἀνέστη ἐκ τοῦ τάφου. Ἔγινε «Πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν» (Κολ. 1,18). Γι' αὐτό καί μπορούμε ν' ἀναφωνήσουμε: «Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν καί ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος». Ἀμήν.